

Durmuş Hocaoğlu

Bayburt

Ayyıldız., 21 Şubat 2000, Pazartesi., s.09
Durmuş Hocaoğlu, Ayyıldız Sıra No: 120; 2000-037; Şubat-15

Bugün 21Şubat; Bayburt'un Rus işgalinden kurtuluşunun 82nci yıldönümü.

Bayburt'un son iki asırdaki tarihi bir Rus kâbusu ile örülmüştür. Dođu Anadolu'nun bu güzel beldesi, Rus'u ilk defa 1828 Osmanlı-Rus harbinin sonunda tanımıştır. Yeniçeri ordusunun lâğvedilmiş, "Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye"nin ise henüz rüşdünü ispat etmeye muvaffak olamamış bulunduğu bu harpte Ruslar Bayburt'a kadar gelmişler ve şehri kuşatmışlardır; general Paskeviç'in topları Bayburt kalesinin Duduzar tarafını tamâmiyle tahrip etmiş, Kale'nin içi kâmilen yıkılmıştır. Bayburt'u kurtaran, başlarında hocaları olmak üzere Çoruh nehrinin suyunu Hart ovasına yayıp ovayı geçilmez bir bataklığa dönüştüren medrese talebeleri ile onların yanında yer alan Bayburt ahâlisinin sivil direnişisi olmuştur. 1878-79 Rus harbinde Rus ordusu Erzurum'u zorlamış olmasına rağmen Bayburt'a girememiştir. Bayburt'un asıl felâketi Birinci Cihan Harbi'ndeki Rus işgali ve Batı ve Rus destekli Ermenilerin yaptıkları çetecilikler ve katliamlar olmuştur.

Birinci Cihan Harbi sonunda mağlûp olan Türk kuvvetlerinin çekilmesi ile Bayburt 1916 senesinde Rus işgaline girmiş, bu işgal iki yıl sürdükten sonra 1918 senesinin şubat ayında nihâyete ermiştir. Yine hem bu tarihlerden önce ve hem de sonra, Ermeni katliâmları olmuştur. Hattâ Ruslar, kendileri "düvel-i muazzama"dan olmakla birçok büyük katliâmı *pis işler maşası* gibi kullandıkları Ermenilere yaptırmışlardır.

Her Bayburt'lu gibi ben de Bayburt'un işgali, Ermenilerin ve Rusların yaptığı katliam ve zulümler, sonra şehrin işgalden kurtuluşu ile ilgili bitmez tükenmez ve herbirisi yalansız, dolansız, katkısız, hilâfsız, noksanı olan, fazlası olmayan, gerçekten gerçek olan şahsî tecrübeleri dinleyerek, hattâ adeta yaşayarak büyüdüm. Herbirisi gerçek birer hayat hikâyesi olan bu dehşet mâceralarını dinlerken o çocuk hâlîmle zaman-zaman gözlerim dolardı; zaman-zaman da öfkelenirdim, yumruklarımı sıkardım, intikam planları kurardım. Yiğitler yiğidi İrfânî'nin Ermeniler tarafından tuzağa düşürölüp şehid edilmesi ve vahşî hayvanlar gibi cesedine saldırılıp göğsüne balta ile haç işaretlenmesi bugün bile bütün soğukkanlılığımı elimden almaktadır. İşgal'i dinlerken ne kadar öfkeli olursam, Kurtuluş'u dinlerken de o kadar coşuklu olurum. Şehir'e Rusların girişini dinlerken ne kadar öfkeli isem, ahâlinin tâbiri ile "İslâm Askeri"nin gelişinin başlangıcı olan "Top Patlaması" hikâyesini dinlerken de onca neş'eli olurum; sevinçten gözlerim yaşarır, boğazım tıkanırđı.

Nesilden nesile aktarılan bu tecrübeler Bayburt insanının bilinç altına kadar işlemiştir. Her Bayburtlu gibi benim için de bu sebeple Hürriyet, Vatan, Devlet, Bayrak akıl almaz derecede önemli, kutlu varlıklar anlamına gelmektedir. Çünkü bizler, toprağı işgal görmüş bir halk idik. Çünkü şunu bilfiil tecrübe ile yaşayarak öğrenmiş oluyorduk: **Yabancınn iyisi olmaz; "iyi yabancı" diye birşey yoktur.** Bir insanın insan haysiyeti ile yaşayabileceği en iyi yer, kendi vatanından başkası değildir. Yine bu sebepten dolayı bi't-tecrübe öğreniyoruz ki, "**beni idâre eden zâlim dahi olsa benden olmalıdır; benim zâlimim, elin âdilinden daha efdâldir.**" Yine bu sebepten dolayıdır ki, Demokrasi, Hak, Hukuk, İnsanlık konularında Devlet karşısında hep eleştirel, hattâ zaman-zaman sert bir eleştirel tavır koymama rağmen, dâimâ şunu savundum: Devlet'e yönelik bütün eleştirilerin tek bir hedefi ve gayesi

olmalıdır: Daha “mükemmel” bir devlet. Bu şartı gözetmeyen her devlet eleştirisinden uzağım, hattâ karşısındayım ve hattâ yerine göre düşmanım; çünkü, îtikaadima göre, elinden devleti gidenin nâmusu da, şerefi de, nikâhı da sakatlanmakta ve hattâ birçok hallerde zâil olmaktadır.

★★★

Her Bayburtlu gibi benim için de Rus, kelimenin tam mânâsıyla ürpertici ve itici bir mânâ taşımıştır; “Rus” demek, bizâtilî “kötü” demektir, “düşman” demektir; hattâ bu gibi ifâdeler Rus’u tanıtmak ve tanımlamak husûsunda kifâetsiz kalır; sözgelimi, haddizâtında Rus “kötü” veya “düşman” değildir, daha fazla birşeydir, meselâ “kötülük”tür, “düşmanlık”tır; O, “kötü” ve “düşman”ın cisimleşmiş, teşahhus etmiş şeklidir.

Mânevî dünyanın mîmârı, cennet mekân rahmetli babam Mehmet Hocaoğlu, bana, sık-sık şunu söylerdi:

“Oğlum; ben daha henüz altı yaşında bir sabî iken Rus işgali yaşadım. Köyümüz, evimiz Ruslar tarafından yağmalandı; katliamlara şahit oldum. Kendi toprağımda Rus bayrağını, Rus askerini, Rus üniformasını gördüm. Kendi toprağımın kendi elimizden çıkışını gördüm. Bu bir dehşetti; bir felâketti; bu, bir insanın şahsiyetini elinden alan birşeydi. Bu işgal hâfizamda öylesine derin ve ürkütücü bir şekilde yer etmiştir ki, rüyalarımda kâbusu Rus işgali şeklinde görürüm.”

★★★

Rus hakkındaki kanâatim bugün de değişmemiştir. Bütün Türk-Rus mücâdeleleri tarihi, bize, çok net bir şekilde şunu göstermektedir: Rusya’nın son üç yüzyıllık büyümesi hep Türklerin ve Türkiye’nin zararına olmuştur; nitekim Rus topraklarının hemen-hemen tamâmı, Türklerden alınan topraklardır. Umûmî hükmüm ise şudur: Bu iki milletin menfaatleri birbiri ile zıt ve çelişkindir; onun için birisi çıkarsa diğeri inecektir.

Hürriyet, Din, Vatan, Devlet, Bayrak, Millet gibi ulvî değerlere olan düşkünlük ve bağlılık felsefi mülâhazalarla değil, “hissediş” ile başlar. Bu hissin teşekkülünde, dar günlerin, felâketlerin ne kadar büyük bir ehemmiyeti vardır! Ben bunu bizzat kendi nefsimde yaşayarak öğrendim.

★★★

Fakat herşeye rağmen, “Kurtuluş” kutlamalarını doğru bulmadığımı söylemeliyim; zira, fikrimce, bu gibi kurtuluş bayramları, içeride dâimî sûrette bir “**kurtarılmama psikolojisi**”nin ve dışarıda ise, hassaten kendisinden kurtulduğumuz için bayram yapılan milletlerde “**üstünlük duygusu**”nun yaratılmasına sebep teşkil etmekte ve meselâ “**biz neymişiz be âbi!**” demektedirler.

Türk Milleti düşmanlarını — hem iç düşman ve hem de dış düşman — çok iyi bilmeli; ama başka yollarla.

★★★

Yüce Rabbimden ebediyete kadar hür olmasını dilediğim canım Bayburt’uma ve yiğit Bayburtlu’lara bâkî selâm ve muhabbetler...

